

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ

Государственные нормативы в области
архитектуры, градостроительства и строительства
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**ҚҰРЫЛЫСТАҒЫ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ
ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ**

**ОХРАНА ТРУДА И ТЕХНИКА БЕЗОПАСНОСТИ
В СТРОИТЕЛЬСТВЕ**

**ҚР ҚН 1.03-05-2011
СН РК 1.03-05-2011**

**Ресми басылым
Издание официальное**

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің
Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер
ресурстарын басқару комитеті

Комитет по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства
управления земельными ресурсами Министерства национальной
экономики Республики Казахстан

Астана 2015

АЛҒЫ СӨЗ

1	ӘЗІРЛЕГЕН:	«ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «Монолитстрой-2011» ЖШС
2	ҰСЫНҒАН:	Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
3	БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:	Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29-желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен 2015 жылғы 1-шілдеден бастап

ПРЕДИСЛОВИЕ

1	РАЗРАБОТАН:	АО «КазНИИСА», ТОО «Монолитстрой-2011»
2	ПРЕДСТАВЛЕН:	Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
3	УТВЕРЖДЕН (Ы) И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:	Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства Национальной экономики Республики Казахстан от 29.12.2014 № 156-НҚ с 1 июля 2015 года.

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала Құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органының рұқсатыңыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан.

МАЗМҰНЫ

	КІРІСПЕ.....	IV
1	ҚОЛДАНУ САЛАСЫ.....	1
2	НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	1
3	ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР.....	2
4	МАҚСАТТАР МЕН ФУНКЦИОНАЛЬДІ ТАЛАПТАР.....	5
	4.1 Нормативтік мақсаттардың талаптары.....	5
	4.2 Функциональді талаптар	5
5	ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ МЕН ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫНЫҢ ТАЛАПТАРЫ.....	6
	5.1 Жалпы талаптар.....	6
	5.2 Өндірістік аумақтарды, жұмыс телімдері мен жұмыс орындарын ұйымдастыру.....	11
	5.3 Еңбекті қорғау мен қауіпсіздік техникасын оқыту жүйесі.....	13
	5.4 Құрылыстағы еңбекті қорғау мен қауіпсіздік техникасының талаптарын орындауды бақылау жүйесі.....	15
6	ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР.....	15

КІРІСПЕ

Осы құрылыс нормалары еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі бойынша талаптардан тұратын Қазақстан Республикасының әрекеттегі заңнамасы және басқа нормативтік құқықтық актілердің негізінде өңделді, сау және қауіпсіз еңбек жағдайы саласындағы Халықаралық еңбекті ұйымдастыру конвенциясының (ХЕҰ) ережелерін есепке ала отырып дайындалды.

Бұл құрылыс нормалары ұйымдардағы еңбекті қорғауды басқарудағы, өндірістің ұйымдастыру-технологиялық дайындығының қауіпсіздігін, құрылыс, құрылыс индустриясы және құрылыс материалдарының өнеркәсіптері үшін ортақ болып табылатын жұмыстардың салааралық түрлерін өндіру кезіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша бірегей нормативтік талаптарды белгілейді.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ҚҰРЫЛЫСТАҒЫ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ
ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ

ОХРАНА ТРУДА И ТЕХНИКА БЕЗОПАСНОСТИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Енгізілген күні - 2015-07-01

1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

Қазіргі құрылыс нормалары қауіпсіздік нормативті еңбек қорғау құрылыста техникалық жөнге салу объектілерінің тұрғызуы жанында (тұрғын үй және қоғамдық ғимараттар және олардың кешендері), ғимараттар және өнеркәсіп кәсіпорындарының құрылыстарына қойылатын талаптардың мақсаттарын орнатады, құрылыс саласыдағы объектілеріне қауіпсіздікке функционалдық талаптарды тұжырымдайды.

Осы нормативтік құжатта өндіріс қызмет жүйелерінің орындаулары өңдеумен және еңбек қауіпсіздігі шарттарының жақсаруына, қауіпсіз технологиялардың енгізуіне және техниктер, құралдардың, қызметкерлердің дара және ұжым қорғаныш еңбек күзеттерін жасауға керекті жағдайлар келтірілген.

2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Осы құрылыс нормаларын қолдану үшін келесі сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

2007 жылғы 15-мамырындағы № 251 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі.

2001 жылғы 16 шілдедегі № 242-II «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасының заңы.

2004 жылғы 9-қарашадағы № 603-II «Техникалық реттеу туралы» Қазақстан Республикасының заңы.

2002 жылғы 4-желтоқсандағы № 361-II «Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы» Қазақстан Республикасының заңы.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 17-қарашасындағы №1202 «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарға қойылатын талаптар» техникалық регламенті.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 16-қаңтарындағы № 14 «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламенті.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 28-қазандағы «Жасы он сегізге толмаған қызметкерлердің еңбегін пайдалануға тыйым салынатын жұмыстардың тізімін, жасы он сегізге толмаған қызметкерлер тасымалдайтын және қозғайтын жүктің шекті нормаларын және әйелдердің еңбегін пайдалануға тыйым салынатын жұмыстардың тізімін, әйелдердің жүкті қолмен көтеруінің және алып жүруінің шекті нормаларын бекіту туралы» № 1220 қаулысы.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 28-қазандағы «Ұйымдағы еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметі жөніндегі үлгілік ережені бекіту туралы» № 1219 қаулысы.

Ресми басылым

ҚР ҚН 1.03-00-2011 Құрылыс өндірісі. Кәсіпорындардың, ғимараттар мен құрылыстардың құрылысын салуды ұйымдастыру;

ҚР ҚНжЕ 2.02-05-2009 Ғимараттар мен құрылыстардың өрт қауіпсіздігі;

ЕСКЕРТПЕ Осы мемлекеттік нормативті пайдалану кезінде сілтемелік құжаттардың ағымдағы жылдағы ахуал бойынша жыл сайын құрастырылатын және ағымдағы жылда жарияланған көрсеткіштерге ақпараттық «Қазақстан Республикасы аумағында қолданылатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық құжаттардың тізімінің және «Қазақстан Республикасының стандарттау жөніндегі мемлекетаралық нормативтік құжаттарының көрсеткішінің» сәйкестігін тексеру мақсатқа сай болады. Егер сілтемелік құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, осы нормативті пайдалану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу қажет. Егер сілтемелік құжат ауыстырылмай, алынып тасталған болса, онда оған сілтеме жасалған ереже осы сілтемені қозғамайтын бөлікте қолданылады.

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы құрылыс нормаларында терминдер тиісті анықтамаларымен қолданылады:

3.1 Нормативтік талаптардың мақсаты: Нормативтік талапты орындаумен неге қол жеткізу керектігінің тұжырымдамасы.

3.2 Функционалды талап: Нормативтік талаппен белгіленген мақсаттың орындалуын қамтамасыз ету үшін объектінің функционерленуін сапалы дәрежеде сипаттау.

3.3 Арнайы киім: Қызметкерді зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардан қорғауға арналған киім, аяқ киім, бас киім, қолғап, өзге де нәрселер.

3.4 Ауыр жұмыстар: Қызметкердің ауыр заттарды қолмен көтеруіне немесе жылжытуына байланысты қызмет түрлері не 250 ккал/сағаттан астам күш-қуат жұмсалатын басқа да қол жұмыстары.

3.5 Еңбек: Адам мен қоғамның өміріне және қажеттіліктерін қанағаттандыруға қажетті материалдық, рухани және басқа да құндылықтарды жасауға бағытталған адам қызметі.

3.6 Еңбек гигиенасы: Қызметкерлердің денсаулығын сақтау, өндірістік орта мен еңбек процесінің қолайсыз әсерінің алдын алу жөніндегі санитарлық-эпидемиологиялық шаралар мен құралдар кешені.

3.7 Еңбек жағдайлары: Еңбекке ақы төлеу, нормалау, жұмыс уақыты мен тынығу уақытының режимі жағдайлары, кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқару, қызмет көрсету аймағын ұлғайту, уақытша жұмыста болмаған қызметкердің міндеттерін атқару, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау тәртібі, техникалық, өндірістік-тұрмыстық жағдайлар, сондай-ақ тараптардың келісуі бойынша өзге де еңбек жағдайлары.

3.8 Еңбек қауіпсіздігінің стандарттары: Еңбекті қорғау саласындағы әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастырушылық, санитарлық-гигиеналық, емдеу-профилактикалық, реабилитациялау шараларын жүзеге асыруды реттейтін еңбек қызметінің процесінде жұмысшылардың өмірі мен денсаулықтарын сақтауға бағытталған талаптар, процедуралар, критерийлер мен нормативтер.

3.9 Еңбекті қорғау талаптары: Еңбекті қорғаудың мемлекеттік нормативтік талаптары, соның ішінде еңбек қауіпсіздігі стандарттары, сонымен қатар еңбекті қорғау бойынша нормалар мен нұсқаулықтармен белгіленген еңбекті қорғау талаптары.

3.10 Еңбек қауіпсіздігінің талаптары (қауіпсіздік талаптары): Орындалуы еңбектің қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ететін және жұмысшылардың тәртіптерін реттейтін заңнамалық актілермен, нормативтік және жобалық құжаттармен, нормалар мен нұсқаулықтармен белгіленген талаптар.

3.11 Еңбек қауіпсіздігі: Еңбек қызметі процесінде жұмысшыларға зиян және «немесе» қауіпті өндірістік факторлардың әсер етуін болдырмайтын іс-шаралардың кешенін қамтамасыз ететін жұмысшылардың қорғалу жағдайы.

3.12 Еңбек қауіпсіздігі жағдайлары: Қызметкер еңбек міндеттерін орындаған кезде еңбек процесі мен өндірістік ортаның еңбек қауіпсіздігі талаптарына сәйкестігі.

3.13 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мониторингі: Өндірістегі еңбек қауіпсіздігінің және еңбекті қорғаудың жай-күйін қадағалау жүйесі, сондай-ақ еңбек қауіпсіздігінің және еңбекті қорғаудың жай-күйін бағалау мен болжау.

3.14 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы нормативтер: Эргономикалық, санитарлық-эпидемиологиялық, психофизиологиялық және еңбектің калыпты жағдайларын қамтамасыз ететін өзге де талаптар;

3.15 Еңбекті қорғау: Құқықтық, әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастыру-техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық, емдеу-профилактика, оңалту және өзге де іс-шаралар мен құралдарды қамтитын, еңбек қызмет процесінде қызметкерлердің өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі.

3.16 Еңбектің қауіпсіз жағдайлары: Еңбек қызметі процесінде қызметкерлерге зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерін болғызбайтын іс-шаралар кешенімен қамтамасыз етілген қызметкерлердің қорғалу жай-күйі.

3.17 Жеке қорғану заттары: Қызметкерді зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерінен қорғауға арналған құралдар, соның ішінде арнайы киім.

3.18 Ұжымдық қорғану құралдары: Жұмыс істейтін екі немесе одан да көп адамды зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерінен бір мезгілде қорғауға арналған техникалық құралдар.

3.19 Тас төсеу құралдары: Құрылыс-монтаж жұмыстарын жер деңгейінен немесе жабыннан 1,3 метрден астық биіктікте немесе тереңдікте жүргізу кезінде жұмыс орындарын ұйымдастыруға арналған қондырғылар.

3.20 Зиянды (ерекше зиянды) еңбек жағдайлары: Белгілі бір өндірістік факторлардың әсері қызметкердің еңбекке қабілеттілігінің төмендеуіне немесе сырқаттануына не оның ұрпақтарының денсаулығына теріс ықпалы болуына әкеп соқтыратын еңбек жағдайлары.

3.21 Зиянды өндірістік фактор: Әсері қызметкердің сырқаттануына немесе еңбекке қабілеттілігінің төмендеуіне және (немесе) оның ұрпақтарының денсаулығына теріс ықпалы болуына әкеп соқтыруы мүмкін өндірістік фактор.

3.22 Қауіпті еңбек жағдайлары: Еңбекті қорғау ережелері сақталмаған жағдайда белгілі бір өндірістік немесе жоюға болмайтын табиғи факторлардың әсері қызметкердің жарақаттануына, кәсіптік ауруға шалдығуына, денсаулығының кенеттен нашарлауына немесе улануына әкеп соқтыратын, соның салдарынан еңбекке қабілеттілігінен уақытша немесе тұрақты айрылуы, кәсіптік ауруға шалдығуы не өлімі туындайтын еңбек жағдайлары.

3.23 Қауіпті өндірістік фактор: Қызметкерге әсер етуі еңбекке қабілеттілігінен уақытша немесе тұрақты айрылуға (өндірістік жарақатқа немесе кәсіптік ауруға) немесе өлімге әкеп соқтыруы мүмкін өндірістік фактор.

3.24 Өндірістік жабдық: Машиналар, тетіктер, құрылғылар, аппараттар, аспаптар және жұмысқа, өндіріске қажетті өзге де техникалық құралдар.

3.25 Өндірістік жарақат: Қызметкер еңбек міндеттерін орындау кезінде алған, оның еңбекке қабілеттілігін жоюға әкеп соққан, денсаулығының зақымдануы.

3.26 Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттау: Өндірістік объектілерді, цехтарды, учаскелерді, жұмыс орындарын оларда орындалатын жұмыстар қауіпсіздігінің жай-күйін, зияндылығын, ауырлығын, қауырттығын, еңбек гигиенасын айқындау және өндірістік орта жағдайларының еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау нормативтеріне сәйкестігін айқындау мақсатында бағалау жөніндегі қызмет.

3.27 Өндірістік санитария: Зиянды өндірістік факторлардың қызметкерлерге әсерін болғызбайтын немесе азайтатын санитарлық-гигиеналық, ұйымдастыру іс-шаралары мен техникалық құралдар жүйесі.

3.28 Құрылысты ұйымдастыру жобасы (ҚҰЖ): Құрылыстың жалпы ұзақтығы мен аралық мерзімдерін, қаражаттар мен құрылыс-монтаж жұмыстарының көлемін бөлуді, материалдық-техникалық, еңбек қорлары мен оларды жабу көздерін, құрылыстық-монтаждық жұмыстарды орындаудың негізгі әдістерін анықтайтын жобалық құжаттаманың құрамды бөлігі.

3.29 Жұмыстарды өндіру жобасы (ЖӨЖ): Құрылыстық-монтаждық жұмыстардың қорларымен қамтамасыз етудің технологияларын, орындау уақыты мен тәртібін анықтайтын жоба.

4 МАҚСАТТАР МЕН ФУНКЦИОНАЛДЫ ТАЛАПТАР

4.1 Нормативтік талаптардың мақсаттары

Осы құрылыс нормаларының нормативтік талаптарының мақсаттарына еңбек қауіпсіздігінің жағдайын жақсартуға, қауіпсіз технология мен техниканы ендіруге, еңбекті қорғауда жұмысшыларды жеке және ұжымдық қорғауды қолдануға қатысты өндірістік қызмет жүйелерін құру мен жүзеге асыру жатады.

4.2 Функционалды талаптар

4.2.1 Құрылыстағы еңбекті қорғау мен еңбек қауіпсіздік техникасы еңбекшілердің денсаулығын өндірістік зияндар мен жазатайым жағдайлардан қорғау және еңбек пен жұмыс сапасының өндірістілігін көтеруге әсер етуші айтарлықтай жағымды жағдайларды қамтамасыз ету мақсатындағы өзара байланысқан заңнамалық, әлеуметтік-экономикалық, техникалық, гигиеналық және ұйымдастырушылық шаралардың жүйесі болып табылады.

4.2.2 Еңбекті қорғау қауіпсіздік техникасының еңбек заңнамасынаның, санитарлық-гигиеналық шаралардың, өртке қауіпсіздіктің, сондай-ақ еңбекті қорғау бойынша нормалар мен ережелердің талаптарын орындауды қадағалау мен бақылау сұрақтарынан тұрады.

4.2.3 Жұмысшылардың еңбек жағдайы мен ахуалы жиі өзгертін және жұмыс өндірісін бірнеше ұйым жүргізетін құрылыс-монтаж жұмыстары кезіндегі қауіпсіздік

техникасы ережелерін сақтау үшін жобалық шешімдердің жоғарғы сапасы, ЖЖЖ бөлшектік өңдемесі, сонымен қатар технологиялық карталардың егжей-тегжейлі өңделгені талап етіледі.

4.2.4 Қолданылатын материалдардың, бұйымдардың, конструкциялар мен құрылыс машиналары мен механизмдерінің жоғары сапасын, тиімді дыбыстық немесе жарықтық сигнализацияны қамтамасыз ету қажет. Құрылыста пайдаланылатын инвентарлық құрылғылар мен монтаждық жабдықтар қауіпсіздік техникасының барлық талаптарына жауап берулері керек.

4.2.5 Қолданыстағы нормалар мен ережелерге сәйкес құрылыс әкімшілігі бекітілген мерзімде жұмысшылар мен қауіпсіздік техникасы саласындағы техникалық қызметкерлерге нұсқаулық жүргізуді, білімдерін зерттеу мен тексеруді ұйымдастыруы керек, ол міндетті түрдегі құжаттық ресімдеу арқылы жүзеге асырылады.

4.2.6 Еңбек қауіпсіздігі бойынша қосымша талаптар қойылатын құрылыс-монтаждау жұмыстарын орындауға 18-ден жас емес, кәсіби дағдылар иеленген, медициналық тексеруден, сондай-ақ осы жұмыстардың қауіпсіз әдістері мен тәсілдеріне оқытудан өткен, тиісті куәлік алған тұлғалар жіберіледі. Оқытудан өтпегенше осындай тұлғалар өз бетімен жұмыс істеуге жіберілмейді.

4.2.7 Құрылысқа қайта жіберілген жұмысшылар қауіпсіздік техникасы бойынша кіріс (жалпы) нұсқаулығын және тікелей жұмыс орнында қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықты өткеннен кейін ғана жұмыс орындарына жіберіледі.

4.2.8 Аса қауіпті және зиян өндірістердегі, соның ішінде конструкцияларды биіктікке монтаждау, отқа төзімді, қышқылға төзімді және оқшаулағыш жұмыстарға, радиобелсенді заттар қолданылатын процестерге ж.с.с. жұмысшылар тиісті оқудан және сол бойынша емтихан тапсырғаннан кейін ғана жіберіледі.

4.2.9 Қауіпті және зиянды жағдайда жұмыс істеушілерге жазатайым жағдайлардың мүмкіндігін ескеретін жеке қорғау құралдарын, және өндірістік спецификасын ескерумен қоршаған ортаның зиянды әсер етуінен ағзаны қорғайтын арнайы киім берілуі керек. Жұмысшылар өздеріне берілген қорғау құралдарын пайдалану ережелері туралы нұсқаулықтан өтулері керек.

4.2.10 Санитарлық-гигиеналық шаралар (жұмыс орнында жақсы ауалық ортаны, жарықтандыруды жасау, діріл мен шудың зиян әсерлерін жою, қажетті тұрмыстық және санитарлық үй-жайларды жабдықтау ж.т.б.) жұмысшыларға жұмыс орындары мен тұрмыстық үй-жайларда санитарлық-гигиеналық қызмет көрсетілуді жүзеге асыруды қарастыруы қажет.

4.2.11 Өртке қарсы қауіпсіздік үшін өртті ескеру, ғимараттар мен құрылыстардың өртке қарсы жағдайларын жақсарту, өндірістік процестерде өрт қауіпсіздігін төмендету бойынша іс-шаралардың кешені өңделуі керек.

4.2.12 Әкімшіліктің жұмыс уақыты, арнайы киімнің, сүттің, сабынның, сапалы ауыз судың, жеке қорғау жабдықтарының уақытылы берілуі туралы еңбек заңнамасын орындауына бақылау жүргізуді жүзеге асыру үшін еңбекті қорғау бойынша қызмет құрылуы керек.

4.2.13 Қауіпсіздік техникасын жетілдіру үшін өндірістік жарақаттану мен кәсіби ауруларды барынша жоққа шығаратын қорғау құралдары, машиналар, жұмысты басқару және ұйымдастыру әдістері сияқты еңбек жағдайлары жасалуы керек.

5 ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ МЕН ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫНЫҢ ТАЛАПТАРЫ

5.1 Жалпы талаптар

5.1.1 Құрылыс өндірісіндегі, құрылыс материалдарының өнеркәсібі мен құрылыстық индустриядағы жұмыстарды ұйымдастыру және орындау «Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінің», сондай-ақ, өзге нормативтік құқықтық актілердің, сонымен қатар:

1) құрылыстық нормалар мен ережелер, жобалау мен құрылыс салу бойынша ережелердің жинағы;

2) белгіленген тәртіпте бекітілген еңбекті қорғау және еңбек қауіпсіздігі бойынша салааралық және салалық ережелер мен типтік нұсқаулықтар;

3) Қазақстан Республикасында әрекеттегі еңбек қауіпсіздігі стандарттары жүйесінің мемлекеттік стандарттары;

4) еңбекті қорғау және еңбек қауіпсіздігінің талаптары мен ережелері, қауіпсіз эксплуатация және ортану ережелері, қауіпсіздік бойынша нұсқаулықтар;

5) Қазақстан Республикасында әрекеттегі мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық ережелер мен нормативтер, гигиеналық нормативтер, санитарлық ережелер мен нормалар.

5.1.2 Объектінің құрылысын салуға қатысушылар (тапсырысшылар, жобалаушылар, мергігерлер, жеткізушілер, сонымен қатар құрылыс материалдарын және конструкцияларын өндірушілер, құрылыс техникалары мен өндірістік жабдықтарды даярлаушылар) 5.1.1 және 5.1.2 тармақтарында көрсетілген нормативтік құжаттардың талаптарын бұзғаны үшін заңнамалық жауапкершілікте болады.

5.1.3 Машиналарды, қол электрлік және пневматикалық машиналарын, технологиялық құралдарды эксплуатациялау кезінде еңбек қауіпсіздігі мен қорғау талаптарын сақтау үшін:

- құрылыс машиналарының, механизмдерінің, өндірістік жабдықтардың, аспаптың, технологиялық құралдардың, қорғаныс құралдарын қоса, техникалық жағдайлары үшін – олар соның балансында отырған ұйымдарға, ал оларды уақытша қолдануға беру (жалға) кезінде – келісіммен анықталған ұйымға (тұлғаға);

- жұмыстың қауіпсіз өндірістігінің талаптарын қамтамасыз ету үшін – жұмыстарды орындаушы ұйымдарға жауапкершіліктер артылады.

5.1.4 Құрылыс алаңдарындағы жұмыстарды орындау кезінде қосалқы мердігерлерді немесе жалдаушыларды қатыстырған бас мердігер немесе жалдаушы міндетті:

- олармен бірлесе отырып, жұмыстың қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ететін, құрылысқа қатысатын барлық ұйымдар мен тұлғалар үшін міндетті, іс-шараларды әзірлеуге;

- оларға бекітілген жұмыс учаскелерінде еңбек қауіпсіздігі жөніндегі іс-шараларды орындау бөлігінде жоспарланған іс-шараларды орындауды және қосалқы мердігерлер мен жалға алушылардың әрекетін үйлестіруді орындауға.

5.1.5 Мердігерлерді (жеке еңбек қызметімен айналысатын азаматтарды қоса алғанда) қатыстырумен құрылыс алаңының және жұмыс учаскелері аумағында жұмыс жүргізген кезде құрылысты жүргізуші тұлға міндетті:

- қатыстырылатын қосалқы мердігерлермен бірлесе отырып, жұмыстың қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ететін, құрылысқа қатысатын барлық ұйымдар мен тұлғалар үшін міндетті, іс-шаралар жоспарын әзірлеуге;

- оларға жоспарланған іс-шараларды және оларға бекітілген жұмыс учаскелерінде еңбек қауіпсіздігі мен қорғау жөніндегі іс-шараларды орындау бөлігінде қосалқы мердігерлер әрекетін үйлестіруді орындауға;

- мердігерлік шарттарды жасасқан кезде құрылыс алаңының және жұмыс учаскелерінің аумағында еңбектің қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ету бойынша іс-шаралардың орындалуына тараптардың өзара жауапкершілігін көздеуге.

5.1.6 Ұйым аумағында құрылыс-монтаждау жұмыстарын орындауды бастамас бұрын тапсырысшы мен бас мердігер қосалқы мердігерлердің және жұмыс істейтін ұйымның әкімшілігімен бірлесе отырып, белгіленген нысан бойынша жіберу актіні ресімдеуге міндетті. Жіберу актімен қарастырылған іс-шараларды орындауға жауапкершілікті құрылыс ұйымдарының және жұмыс істейтін ұйымның басшылары артады.

5.1.7 Өндірістік тәуекел жағдайында жұмысты бастар алдында орындалатын жұмыстардың сипаттарына байланысты немесе байланысты емес қауіпті өндірістік факторлар үнемі әрекетте болатын немесе болуы мүмкін шекте адамдарға қауіпті аумақтарды белгілеу қажет.

5.1.8 Үнемі әрекет ететін қауіпті өндірістік факторлар аймағына келесі аймақтарды жатқызу керек:

- электр қондырғыларының оқшауланбаған ток жүретін бөліктеріне жақын орналасқан жерлерге;

- биіктік бойынша қоршалмаған құламаның маңына;

- зиянды өндірістік факторлардың (шу, діріл, электр магниттік, ультратүтік, лазерлік, радиоактивтік сәулелер) рұқсат етілген деңгейінен асып кетуі ықтимал жерлерге.

Әлеуетті әрекет ететін қауіпті өндірістік факторлар аймағына келесі аймақтарды жатқызу керек:

- салынып жатқан ғимараттың (құрылыстың) жаңындағы аумақтың телімдері;

- үстінде құралымдарды немесе жабдықтарды монтаждау (бөлшектеу) жүргізілетін бір тартып алудағы ғимараттар мен құрылыстар қабаттары (ярустары);

- машиналардың, жабдықтардың немесе олардың бөліктерінің, жұмыс органдарының жылжу аймақтары;

- үстінде жүккөтергіш крандармен жүктің орнын ауыстыру жүргізілетін жерлер.

5.1.9 Құрылыс ұйымдарының жұмысшылары, басшылары, мамандары мен қызметшілері (осы ұйымдардың меншік нысанына қарамастан) заңнамамен немесе әрекеттегі нормалармен белгіленген нормалардан төмен емес немесе әрекеттегі нормалар мен нұсқаулықтарға сәйкес осы нормалардан жоғары емес көлемде жұмыс түрін және тәуекел деңгейін ескере отырып, арнайы киіммен, арнайы аяқ киіммен және басқа жеке қорғаныс құралдарымен қамтамасыз етілуі тиіс.

5.1.10 Үнемі әрекетте болатын қауіпті өндірістік әсерлері бар аумақтардағы құрылыс-монтаж жұмыстарының өндірісіне жұмысшыларды қорғау бойынша нақты шешімдері бар жұмыс өндірісінің жобасына сәйкес жол беріледі.

5.1.11 Пайда болуы орындалатын жұмыстардың сипатымен байланысты емес қауіпті өндірістік әсерлердің әрекеті аумағындағы жұмыстарды бастамас бұрын жұмыстың

жауапты орындаушысына жоғары қауіпті жұмыстарды жүргізуге жүктелім-рұқсат берілуі керек.

ЕСКЕРТПЕ Потенциналды қауіпті әрекеттегі объектілердің (электр жіберу жолдары, жарылыс қауіпті объектілер ж.б.) аумағында құрылыстық өндіріс жүзеге асырылған жағдайда, салалық және салааралық нормативтік құқықтық актілермен қарастырылған жүктелім-рұқсатардың басқа нысандары қолданылады.

5.1.12 Жұмыстардың орындалуына тек жүктелім-рұқсат бойынша іске асатын өндіріс орындары мен жұмыстар түрлерінің тізбегі ұйымда оның пішінінің есебімен жасалуы және ұйым жетекшісімен бекітілуі керек.

5.1.13 Жүктелім-рұқсат жұмыстың жауапты орындаушысына (прорабқа, шеберге, бригадирге) ұйым жетекшісінің бұйрығымен уәкілетті тұлғамен беріледі. Жұмысқа кірісер алдында жұмысқа жауапты тұлға жұмысшыларды жұмыстарды қауіпсіз өндірісі бойынша іс-шаралармен таныстырып, жүктелім-рұқсатқа жазу арқылы мақсатты нұсқаулық жүргізуге міндетті. Әрекеттегі ұйымның аумағында жұмыстарды жүргізу кезінде жүктелім-рұқсатқа осы ұйымның тиісті лауазымдық тұлғасы қол қоюы керек.

5.1.14 Құрылыстың немесе коммуникацияның қорғаулы аумақтарында жұмыс жүргізу кезінде жүктелім-рұқсат ұйымның – осы құрылыстың немесе коммуникацияның иесінің жазбаша рұқсаты бар болғанда ғана беріледі.

5.1.15 Жүктелім-рұқсат берілген жұмыс көлемінің орындауға қажетті мерзімге беріледі, егер басқасы әрекеттегі нормативтік құқықтық актілермен қарастырылмаса. Жұмыс өндірісі кезінде жүктелім-рұқсатпен қарастырылмаған қауіпті немесе зиянды өндірістік әсерлер туған, сонымен қатар жұмыс өндірісінің жағдайлары өзгерген кезде жұмыстарды тоқтатып, жүктелім-рұқсатты жабу керек, және тек жаңа жүктелім-рұқсат берілгеннен кейін жұмыстарды қайта бастау керек.

Жүктеме-рұқсатты берген тұлға онда жұмыс өндірісінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша қарастырылған іс-шаралардың орындалуына бақылау жүргізуге міндетті.

5.1.16 Жұмыс сипатымен байланысты қауіпті өндірістік әсерлердің әрекеті жағдайында жұмыстарды орындайтын жұмысшыларға қауіпсіздіктің қосымша талаптары қойылады. Қауіпсіздіктің қосымша талаптары қойылатын қызметтер (лауазымдар) мен жұмыс түрлерінің тізбесі құрылыс ұйымында «Алдын-ала және кезеңдік медициналық тексеріп-қарау өткізілетін зиянды өндірістік факторлардың, кәсіптердің тізбесінің» есебімен бекітілуі керек.

5.1.17 Еңбек қауіпсіздігі бойынша қосымша талаптар қойылатын жұмыстарды орындауға, заңнамаға сәйкес жасы мен жынысы бойынша теріс көрсеткіштері жоқ, медициналық тексерістерден өткен және осы жұмыстарды орындауға жарамды деп табылған, жұмыстың қауіпсіз әдістері мен амалдары бойынша оқу оқыған, еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі бойынша нұсқаулықты игерген, жұмыс орнында тәжірибе алып, еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі бойынша білімдері тексерілген тұлғалар жіберіледі.

5.1.18 Жасы кәмелетке толған, медициналық тексеруден өткен, жарамды деп танылған, кемінде бір жыл жоғары өрмелегіш жұмыстар өтіліне және 3-ден төмен тарифтік разрядқа ие болатын тұлғалар (жұмысшылар мен инженерлік-техникалық қызметкерлер) өз бетімен жоғары өрмелегіш жұмыстарға жіберіледі.

Жоғары өрмелегіш жұмыстарды орындауға бірінші рет жіберілген жұмысшылар бір жыл ішінде ұйымның басшысының бұйрығымен тағайындалған тәжірибелі жұмысшылардың тікелей қадағалауымен жұмыс істеуі тиіс.

5.1.19 Ашық ауада жұмыстарды және жылытылмайтын көлік құралдарындағы адамдарды тасымалдауды тоқтату қажет болатын сыртқы ауа температурасы мен желдің күшінің шекті мағыналары бекітілген тәртіпте анықталады.

5.1.20 Әйелдер мен жасөспірімдердің еңбегін ұйымдастыруда «Әйелдердің еңбегін пайдалануға тыйым салынатын жұмыстардың тізіміне, әйелдердің тасымалдайтын және қозғайтын жүктің шекті нормаларының» және «Әйелдердің еңбегін пайдалануға тыйым салынатын жұмыстардың тізімінің» талаптарына сәйкес олар үшін бекітілген тасымалдайтын және қозғайтын жүктің шекті нормаларының талаптарын сақтау қажет.

5.1.21 Жасөспірімдердің еңбегін ұйымдастыруда «Жасы он сегізге толмаған қызметкерлердің еңбегін пайдалануға тыйым салынатын жұмыстардың тізіміне» сәйкес тасымалдайтын және қозғайтын жүктің шекті нормаларының талаптарын сақтау қажет.

Негізгі жалпы білім беретін орта, бастапқы кәсіби білім беретін және білім беру мекемелерінде оқитын жоғарыда көрсетілген Тізіммен көзделген өндірістік, профессионалық және жұмыстардағы өндірістік практикадан (өндірістік оқудан) өту кезінде тиісті санитарлық ережелер мен нормаларды ескере отырып күніне 4 сағаттан көп емес жұмыс орындарында бола алады.

5.1.22 Зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайындағы жұмыс атқарушы жұмысшылар міндетті медициналық тексеріп-қарау өткізілетін зиянды өндірістік факторлардың, кәсіптердің тізбесіне, Міндетті медициналық тексеріп-қарауды өткізу қағидаларына, және Зиянды, қауіпті және қолайсыз өндірістік факторлардың әсеріне ұрынатын жұмысшылардың міндетті және кезеңді медициналық тексерістері бойынша нұсқаулықтың талаптарына сәйкес міндетті алдын-ала медициналық тексерістен (жұмысқа кірісер алдында) және кезеңді медициналық тексерістерден өтулері керек.

5.1.23 ҚҰЖ және ЖӨБ өңдейтін және бекітетін ұйымдар оларда еңбек қауіпсіздігі бойынша шешімдерді қарастырулары керек.

ҚҰЖ және ЖӨБ жоқ жұмыс өндірістеріне жол берілмейді. Оларды өндеген және бекіткен ұйымдардың келісімісіз ҚҰЖ және ЖӨБ шешімдерінен шегінуге тыйым салынады.

Жұмысшылар ЖӨБ жұмыс өндірісіне дейін (қол қою арқылы) танысулары керек.

5.1.24 Электр техникалық және электр технологиялық қызметкердің жұмыстарын ұйымдастыру кезінде Электр станцияларын және желілерін техникалық пайдалану ережелерінің талаптары орындалуы керек.

5.1.25 Асбестпен және құрамында асбест бар материалдармен жұмыс Асбесті пайдаланудағы еңбекті қорғау туралы конвенция және СанЕжН 1.07.085 ережесінің есебімен орындалуы керек.

5.1.26 Химиялық заттарды пайдаланатын жұмыстардың өндірісі кезінде тиісті еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі бойынша ережелердің және химиялық заттарды дайындаушы зауыттардың кепілдемелерінің талаптарын орындау керек.

5.1.27 Құрылыс алаңында бірнеше мердігерлік ұйымдардың, жеке еңбек қызметімен айналысушы азаматтарды қоса, бірлесе отырып жұмыс істеу кезінде бас мердігер

белгіленген талаптарға сәйкес құрылыс объектісінде еңбектің жағдайына бақылау жүргізуді жүзеге асырады.

Объектіде жұмысшылардың өмірі мен денсаулығына нақты қауіп тудыратын қауіпті жағдайлар туған кезде бас мердігерлік ұйым бұл туралы құрылыстың барлық қатысушыларын құлақдар етіп, адамдарды қауіпті аумақтан шығару үшін қажетті шаралар қабылдауы керек. Жұмысты қайта жалғастыру үшін қауіптің туу себептерін жойғаннан кейін бас мердігерлік ұйымның рұқсаты болу керек.

5.1.28 Құрылыс өндірісі ұйымдастырудың ерекшеліктерін есепке ала отырып, осы нормативке қайшы келмейтін еңбек қауіпсіздігі мен қорғау бойынша қосымша шаралар қарастыруға болады. Осы шаралар тиісті еңбек қауіпсіздігі мен қорғау бойынша нұсқауларға ендіріліп, жұмыс істеушілердің назарына жеткізілуі керек.

5.1.29 Өндірістік және қосалқы үй-жайларда қажетті дәрілері мен құралдары, сонымен қатар оларды қолдану бойынша нұсқаулары бар жиынтықты дәрігерге дейінгі алғашқы көмек дәрі қобдишаларымен қамтамасыз етілген санитарлық орындар жабдыкталуы керек.

Дәрігерге дейінгі алғашқы көмектің дәрі қобдишаларындағы дәрі құралдарының тізімі мен қажетті көлемі құрылыс өндірісінің сипаты мен жұмысшылардың санына сәйкес жергілікті денсаулық сақтау органдарымен келісіледі.

5.1.30 Дәрілер мен құралдардың қоры оларды пайдалану және (немесе) жарамдылық мерзімі аяқталуға байланысты жүйелі түрде орны толтырылып отыру керек.

5.1.31 Арнайы киімді, арнайы аяқ киімді және басқа жеке қорғаныс құралдарын беру, сақтау және пайдалану әрекеттегі нормалар мен нұсқаулықтарға сәйкес жүзеге асырылуы керек.

5.1.32 Ұйым басшылары құрылыс алаңы мен жұмыс орындарында оларға бағынышты жұмысшылар мен қызметшілердің еңбекті қорғау жөніндегі ережелер мен нұсқаулықтардың талаптарын орындауы үшін қажетті шарттарды қамтамасыз етуге міндетті. Қауіпсіздікке қатер туған кезде, басшының бұйрығымен жұмысты ұйымдастыруға тағайындалған тұлға жұмысты тоқтатып, қауіпті жою бойынша шаралар қолданып, қажет болған кезде адамдардың қауіпсіз орынға эвакуациялануын қамтамасыз етуге міндетті.

5.1.33 Қазақстан Республикасының мемлекеттік қадағалау органдарының бақылауындағы машиналарға, жабдықтарға, қондырғы мен жұмыстарға қызмет көрсетуді жүзеге асыратын ұйымның қызметкері (тұлғалары) осы органдардың талаптарына сәйкес жұмысты орындауға жіберіледі.

5.1.34 Осы нормативке сәйкес еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша әзірленіп отырған нұсқаулықтар «Тиісті уәкілетті органдардың еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді қабылдау ережесінің» талаптарына сай болуы және

- 1) еңбек қауіпсіздігінің және еңбекті қорғау жалпы талаптарын;
- 2) жұмыс басталар алдындағы еңбек қауіпсіздігінің талаптарын;
- 3) жұмыс уақытындағы еңбек қауіпсіздігінің талаптарын;
- 4) апаттық жағдайлардағы еңбек қауіпсіздігінің талаптарын;
- 5) жұмыс аяғындағы еңбек қауіпсіздігінің және еңбекті қорғау талаптарын;
- 6) өндірістік (технологиялық) үдерістерге қойылатын талаптар;

- 7) өндірістік үй-жайларға қойылатын талаптарды;
- 8) өндірістік алаңдарға қойылатын талаптарды;
- 9) бастапқы материалдарға, дайындамалар мен шала өнімдерге қойылатын талаптарды;
- 10) өндірістік жабдықтарға қойылатын талаптарды;
- 11) өндірістік жабдықтардың орналастырылуына және жұмыс орындарының ұйымдастырылуына қойылатын талаптарды;
- 12) бастапқы материалдарды, дайындамаларды, шала өнімдерді, дайын өнімдер мен өндіріс қалдықтарын сақтау және тасымалдау тәсілдеріне қойылатын талаптарды;
- 13) өндірісте жұмыс істейтіндердің еңбек ету және демалу режимін;
- 14) қызметкерлерді кәсіптік іріктеуге және олардың еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша білімін тексеруге қойылатын талаптарды;
- 15) жеке және ұжымдық қорғау құралдарын қолдануға қойылатын талаптарды қамтуы тиіс.

5.2 Өндірістік аумақтарды, жұмыс телімдері мен жұмыс орындарын ұйымдастыру

5.2.1 Өндірістік аумақтар (оларда орналасқан құрылыс объектілерімен, өндірістік және санитарлық-тұрмыстық ғимараттары мен құрылыстарымен бірге құрылыстық алаңдары мен өнеркәсіптік кәсіпорындар), жұмыс телімдері мен жұмыс орындары жұмыстың қауіпсіз өндірісін қамтамасыз ету үшін дайындалуы керек.

Дайындық іс-шаралары жұмыс өндірісін бастаған уақытқа дейін аяқталуы керек. Қайта соғылған немесе реконструкцияланған өнеркәсіптік объектілерінің өндірістік аумақтарының, ғимараттар мен құрылыстарының, жұмыс телімдері мен жұмыс орындарының еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі талаптарына сәйкестілігі оларды эксплуатациялауға қабылдау кезінде анықталады.

Құрылыс алаңында дайындық жұмыстарының аяқталуы ресімделген еңбек қауіпсіздігі бойынша іс-шаралардың орындалуы туралы акті бойынша қабылдануы керек.

5.2.2 Жұмыс орнын ұйымдастыруға қолданатын өндірістік жабдық, құралдар мен аспаптар еңбек қауіпсіздігінің және СанЕЖН 1.01.002-94 талаптарына жауап беруі керек.

5.2.3 Өндірістік аумақтар, жұмыс телімдері мен жұмыс орындары әрекеттегі НҚА талаптарына сәйкес жұмысшылардың ұжымдық немесе жеке қорғанысының қажетті құралдарымен, өрт сөндірудің алғашқы құралдарымен, сонымен қатар байланыс, сигнализация құралдарымен, және басқа да еңбектің қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ететін құралдармен қамтамасыз етілуі керек.

5.2.4 Жұмысшылардың уақытша немесе тұрақты болатын орындары (санитарлық-тұрмыстық үй-жайлар, демалыс орындары мен адамдар үшін өту жолдары) өндірістік аумақтарды, жұмыс телімдерін құру мен мазмұндауда қауіпті аумақтардың шегінен тыс орналасуы қажет.

5.2.5 Қауіпті аумақтар қауіпсіздік белгілерімен және бекітілген нысандағы жазулармен белгіленуі керек.

5.2.6 Қауіпті аумақтарға адамдар болуы мүмкін өндірістік, тұрғын немесе қызметтік үй-жайлар кіргенде, жабын үстімен жүктердің орнын ауыстыруға жол берілмейді.

5.2.7 Бөгде тұлғаларды, сондай-ақ мас күйіндегі немесе сол аумақта жұмыс істемейтін жұмысшыларды өндірістік аумаққа кіргізуге тыйым салынады.

5.2.8 Құрылыс немесе өндірістік алаңдардағы, өндірістік және тұрмыстық үй-жайлардағы, жұмыс телімдері мен жұмыс орындарындағы жұмысшылар, сондай-ақ басқа ұйымдардың өкілдері сол ұйымда қабылданған еңбекті қорғауға жататын ішкі еңбек тәртібінің ережелерін сақтауға міндетті.

5.2.9 Аумақтық жекешеленген үй-жайлар, алаңдар, жұмыс орындары мен телімдері телефон байланысымен немесе радио байланыспен қамтамасыз етілуі керек.

5.2.10 Жұмысшылар, жетекшілер, мамандар мен қызметкерлер Жұмысшыларды арнайы киімдермен, арнайы аяқ-киімдермен және басқа жеке, ұжымдық қорғау құралдарымен, санитарлық-тұрмыстық үй-жайлар және құрылғылармен жұмыс берушінің есебімен қамтамасыз ету ережесіне сай келетін арнайы киіммен, арнайы аяқ-киіммен және жеке қорғаныстың басқа да құралдарымен қамтамасыз етілулері керек.

5.2.11 Арнайы киімді, арнайы аяқ-киімді, жуылатын және залалсыздандыратын құралдар мен жеке қорғаныстың басқа да құралдарын беру, сақтау және оларды пайдалану Жұмысшыларды жеке қорғаныс құралдарымен қамтамасыз ету ережелеріне және Жұмысшыларды жуылатын және залалсыздандыратын құралдармен қамтамасыз ету ережелеріне сәйкес реттеледі.

5.2.12 Құрылыс алаңында жүрген барлық тұлғалар иек асты белдіктермен бекітілген қорғаныс каскаларын киюге міндетті. Қорғаныс каскасы және басқа да қажетті жеке қорғаныс құралдары жоқ жұмысшылар жұмыс жасауға жіберілмейді.

Құрылыс индустриясының кәсіпорындары мен құрылыс материалдарының кәсіпорындарында қорғаныс каскасын қолдану жұмысқа жалдаушының бұйрығымен реттеледі.

5.2.13 Жұмысқа жалдаушы СанЕжН 11-07-94 сәйкес жұмысшыларды санитарлық-тұрмыстық үй-жайларымен (гардероб, киім мен аяқ-киім кептіретін үй-жай, душ, тамақтану, дем алу, жылыну үй-жайлары, денсаулық пункты) қамтамасыз етуі керек.

Құрылыс алаңында жұмысшылар үшін санитарлық-тұрмыстық үй-жайлар мен құрылғыларды пайдалануға дайындық негізгі санитарлық-монтаждау жұмыстарын бастағанға дейін аяқталуы тиіс.

Санитарлық-тұрмыстық үй-жайлардың құрамында дәрі қобдишаларына, тағысыштарға, нықтайтын шиналар мен басқа да бастапқы көмек көрсетуге арналған құралдар үшін орын қарастырылуы керек.

5.2.14 Жұмысқа жалдаушы ҚР Еңбек кодексінің 37-тарауына сәйкес әрбір жазатайым жағдай немесе кәсіптік аурудың тергеуін ұйымдастыруға міндетті.

5.2.15 Еңбектің жағдайын жақсарту бойынша іс-шаралар өңдеу мақсатында, еңбек ерекше жағдайын растауды, еңбектің зиян және ауыр жағдайындағы жұмыс үшін қосымша ақының өлшемін белгілеуді жұмысқа жалдаушы Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша міндетті мерзімді аттестациялауды өткізу ережелеріне, басқа заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерге сәйкес еңбек жағдайы бойынша жұмыс орындарын аттестациялауды ұйымдастыруы керек.

5.3 Еңбекті қорғау мен қауіпсіздік техникасын оқыту жүйесі

5.3.1 Қолданыстағы заңнамаға сәйкес ұйымдағы еңбекті қорғауды қамтамасыз ету бойынша міндеттер жұмысқа жалдаушыға жүктеледі.

5.3.2 Еңбекті қорғауды қамтамасыз ету бойынша жалпы жетекшілік ұйымның басшысына немесе ол уәкілдеген тұлғаға жүктеледі.

5.3.3 Жұмысшылар еңбекті қорғауды қамтамасыз ету бойынша міндеттерді жұмысқа жалдаушы бекіткен олардың лауазымдық нұсқаулығының немесе еңбекті қорғау бойынша нұсқаулықтың талаптарының көлемінде орындаулары керек.

Лауазымдық нұсқаулық немесе еңбекті қорғау бойынша нұсқаулықтар жұмысшыға қол қою арқылы жұмысқа қабылдану немесе лауазымға тағайындалу, басқа жұмысқа ауысу кезінде жеткізіледі.

5.3.4 Ұйымдастыру бойынша бұйрықтармен өздеріне берілген жұмыс телімінің шегінде еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғалар тағайындалады.

5.3.5 Ұйымдағы еңбекті қорғау бойынша бөлімдер мен лауазымдық тұлғалардың қызметтерін әдістемелік басқару мен үйлестіруді жүзеге асыру үшін ұйым штатына кіретін немесе келісім негізінде тартылған еңбекті қорғау қызметі құрылуы керек. Еңбекті қорғау қызметінің құрылымы, оның функциялары мен тапсырмалары әрекеттегі заңнамаға және Ұйымдағы еңбекті қорғау және қауіпсіздігі қызметі туралы типтік ережеге сәйкес анықталады.

5.3.6 Ұйымда Еңбекті қорғау мен қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды ұйымдастыру мен жүргізу ережелеріне сәйкес еңбек қауіпсіздігі мен қорғаудың жағдайына кезеңдік тексерістер жүргізіліп, бақылау мен бағалау жүзеге асуы керек.

Жұмысшылар еңбекті қорғаудың нормалары мен ережелерінің бұзылғанын байқаған кезде оларды өз күштерінің арқасында жоюға тырысады, ал ол мүмкін емес болғанда – жұмысты тоқтатып, лауазымдық тұлғаға хабар береді.

Жұмысшылардың өмірі мен денсаулығына қауіп төніп тұрған жағдайда жауапты тұлғалар жұмысты тоқтатып, қауіпті жою бойынша іс-шараларды жүзеге асыруға, ал қажет болған жағдайда – адамдарды қауіпсіз орынға эвакуациялауды қамтамасыз етуге міндетті.

5.3.7 Ұйым жетекшілері жұмыстың қауіпсіз әдістері мен амалдарын дер кезінде оқытуға, келесі талаптарға сәйкес еңбекті қорғау сұрақтары бойынша нұсқау жүргізіп, білімдерін тексеруге міндетті:

1) ұйымның жетекшілері мен мамандары ұйым жетекшісі бекіткен жетекшілер мен мамандардың лауазымдық тізбегіне сәйкес, жұмысқа кіресер алдында, лауазымға тағайындалған уақыттан ай кеш емес мерзімде, ары қарай – кезең сайын, бекітілген уақытта, өздерінің лауазымдық міндеттері мен орындайтын жұмыстарының сипатының есебімен еңбекті қорғау сұрақтары бойынша білімдерін тексеруден өтуге міндетті. Еңбекті қорғау сұрақтары бойынша оқу жүргізу мен білімді тексеру тәртібі Жұмысшыларды еңбекті қорғау және қауіпсіздігі сұрақтары бойынша оқыту, нұсқаулық және тексеріс жүргізудің ережелеріне сәйкес анықталады;

2) жұмысшыларды еңбекті қорғау сұрақтары бойынша оқыту және білімін тексеру Жұмысшыларды еңбекті қорғау және қауіпсіздігі сұрақтары бойынша оқыту, нұсқаулық

және тексеріс жүргізудің ережелеріне сәйкес дайындауда, қайта дайындауда, екінші мамандық алуда, біліктілікті көтеруде жүргізіледі.

3) жұмысшыларды және іссапарға жіберілген жұмысшыларды уақытша жұмысқа жіберудің алдында кіріс нұсқау мен жұмыс орнындағы алғашқы нұсқау жүргізілуі керек.

Еңбекті қорғау бойынша қайталама нұсқауды барлық жұмысшыларға үш айда 1 реттен кем емес жүргізу керек. Басқа ұйымның аумағында жұмыс істеу кезінде алғашқы нұсқауды осы ұйымның еңбекті қорғау бойынша жауапты тұлғаның қатысуымен жетекші жүргізеді.

5.3.8 Жұмысқа жалдаушының бекіткен лауазымдық тізімі бойынша цехтердің, ауысымның басшылары, шеберлер, прорабтар, аға прорабтар, механиктер мен басқа мамандар жылына 1 реттен кем емес, кезең сайын, талаптарын сақтау жұмысшылардың біліктілік (лауазымдық) міндеттеріне жататын нормативтік құқықтық актілердің қауіпсіздік талаптарын білудің тексерісінен өтуге міндетті.

Еңбекті қорғау сұрақтары бойынша кезектен тыс білімді тексеру:

1) еңбекті қорғау жөніндегі қосымша білімді қажет ететін, қызметкерді басқа жұмыс орнына ауыстырған кезде немесе оны басқа лауазымға тағайындаған кезде;

2) еңбекті қорғау жөніндегі жаңа және қайта өңделген нормативтік құжаттарды қолданысқа енгізген кезде. Бұл жерде заңнаманың сол актілері бойынша ғана білім тексеру жүзеге асырылады;

3) мемлекеттік қадағалау және бақылау органдарының талап етуімен;

4) соның салдарынан өндірісте апат, жазатайым оқиға және басқа ауыр жағдайлар болған немесе болуы мүмкін еңбекті қорғау талаптарын бұзу немесе нормативтік құқықтық актілерді, еңбекті қорғау бойынша нормативтік құқықтық актілерді жеткіліксіз білу айқындалғанда, жұмысқа жалдаушының немесе еңбекті қорғауды ұйымдастыруға жауапты тұлғаның шешімдері бойынша;

5) сол лауазым бойынша жұмыста жылдан артық үзіліс болған кезде жүргізіледі.

Еңбекті қорғаудың ережелерін және нормаларын білуді қанағатсыздандырған басшы немесе бөлім маманы жұмыстарға жетекшілік етуден босатылады.

5.3.9 Қазақстан Республикасының мемлекеттік қадағалау органдарының бақылауындағы машиналарға, жабдықтарға, қондырғы мен жұмыстарға қызмет көрсетуді жүзеге асыратын ұйымның қызметкері (тұлғалары) осы органдардың талаптарына сәйкес жұмысты орындауға жіберіледі.

5.3.10 Білім мекемелерінің оқушылары мен тәрбиеленушілерін ұйымдардағы жұмыстарға тарту кезінде, соның ішінде өндірістік тәжірибе өту мерзімінде, ұйымның жетекшісі:

1) оқудың қауіпсіз әдістері мен жұмыс қабылдауларын, нұсқаулық жүргізу мен еңбекті қорғау сұрақтары бойынша білімдерін тексеруді қамтамасыз етуге;

2) бекітілген нормалар бойынша көрсетілген тұлғаларға санитарлық-тұрмыстық қызмет көрсету мен оларға арнайы киім, арнайы аяқ-киім және жеке қорғаныс бойынша басқа да құралдардың берілуін қамтамасыз етуге;

3) көрсетілген тұлғаларға келісімнің шарттарымен қарастырылмаған жұмысты істетпеуге міндетті.

5.4 Құрылыстағы еңбекті қорғау мен қауіпсіздік техникасының талаптарын орындауды бақылау жүйесі

5.4.1 Еңбекті қорғау жағдайы мен кәсіпорынның функциясына бақылауды мемлекеттік қадағалау органдарының нормалары мен ережелерінің талаптарынан ауытқуды анықтау, қызметтер мен бөлімдердің еңбекті қорғау сұрақтары бойынша өз міндеттерін орындаулары мен жетіспеушіліктерді жою бойынша тиімді шаралар қолдануды тексеру мақсатында жүзеге асырады.

5.4.2 Кәсіпорында жүргізілетін бақылаудың бірнеше түрлері болу керек:

- 1) кәсіпорын жетекшілері мен лауазымдық тұлғалар жүзеге асыратын оперативтік;
- 2) еңбекті қорғау жағдайына үш сатылық бақылауды ұйымдастыру бойынша әдістемелік кепілдемелерге сәйкес жүзеге асатын әкімшілік-қоғамдық (үш сатылық);
- 3) үнемі еңбекті қорғау қызметімен жүргізілетін;
- 4) жоғары тұрған органдар орындайтын ведомстволық;
- 5) мемлекеттік қадағалау, кәсіподақ кеңесінің техникалық инспекциясымен жүзеге асатын ведомстводан тыс.

5.4.3 Өндіріс спецификасына, кәсіпорын құрылымы мен оның бөлімшелерінің масштабына байланысты еңбекті қорғаудың жағдайына үш сатылық бақылау

- 1) бірінші сатыда – цехтің (өндірістің) телімінде, ауысымда немесе бригадада;
- 2) екінші сатыда – цехте, өндірісте немесе кәсіпорын телімінде;
- 3) үшінші сатыда – жалпы кәсіпорында жүргізілуі керек.

5.4.4 Үш сатылық бақылауды ұйымдастыруға жетекшілікті жұмыс беруші және кәсіподақ немесе жұмысшылардың уәкілдік органының жетекшісі жүзеге асырады.

6 ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

6.1 Өртке қарсы қауіпсіздік өрттің алдын алу, ғимараттар мен құрылыстардың өртке қарсы жағдайын жақсарту, өндірістік процестерде өрт қаупін төмендету бойынша іс-шаралардың кешенін құрайды.

6.2 Құрылыс өндірісіндегі, құрылыс материалдарының өнеркәсібі мен құрылыстық индустриядағы жұмыстарды ұйымдастыру және орындау кезіндегі өртке қарсы қауіпсіздік өрт-жарылыс қауіпсіздігінің, қоршаған табиғи ортаның зиянды заттардың қалдықтарымен ластануды ескерту шараларынан тұру керек.

6.3 Өндірістік процестердің өрт қауіпсіздігі технологиялық процестердің өрт-жарылыс қауіпсіздігіне бағытталған технологиялық жұмыстарды жобалау, ұйымдастыру және тексеру процесінде қамтамасыз етілуі керек.

Апаттың, жанудың, өрттің және жарылыстардың болмауы өрт қауіпсіздігінің тиімділігінің критерийіне жатады.

6.4 Өндірістік және қосалқы үй-жайлар өрт инвентарі мен басқа да өртке қарсы басқа құралдармен жабдықталуы керек.

6.5 Өрт қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құжаттарға сәйкес өрт инвентарі мен өрт сөндірудің алғашқы құралдарының орналасуы өртті қадағалау қызметімен келісілу керек.

6.6 Уәкілетті органдар жарылыс-өрт қауіпсіздігі мен улылығына сертификаттаған қолданыстағы материалдардың, бұйымдардың, конструкциялар мен құрылыс машиналары мен механизмдерінің жоғары сапасын қамтамасыз ету қажет. Тиімді дыбыстық немесе жарықтық сигнализация қамтамасыз етілуі қажет. Құрылыста пайдаланылатын инвентарлық құрылғылар мен монтаждық жабдықтар өрт қауіпсіздігінің барлық талаптарына жауап берулері керек.

6.7 Жұмыстар жүргізу кезінде жарылыс-қауіпті және уытты қасиеттері бар полимерлік материалдар мен бұйымдарды белгіленген тәртіпте бекітілген, оларды қолдану бойынша нұсқаулықтармен таныспай, пайдалануға тиым салынады.

Полимерлік материалдар мен олардан жасалған бұйымдар Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау істері жөніндегі уәкілетті органының санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының рұқсаттарымен ғана, сондай-ақ өрт жарылыс-қауіптілік пен оларды қолдану саласына ҚР өртке қарсы қызметінің сәйкестік сертификаты мен қорытындысы болған кезде қолдануға рұқсат етіледі.

6.8 Машиналарды, көлік құралдарын, өндірістік жабдықтарды, механизация құралдарын техникалық қызмет көрсету мен ағымды жөндеу кезіндегі жұмыс орындарын түзету құралдарының, аспаптардың, инвентардың, жүк көтеретін аспаптардың жиынтығымен және «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы ережелер» техникалық регламентінің Қосымша 17, және белгіленген тәртіпте бекітілген басқа нормативтік құжаттарға сәйкес өрт сөндірудің алғашқы құралдарымен жабдыкталуы керек.

6.9 Өндірістік аумақтарда ықтимал өрттерді сөндіру үшін сыртқы және ішкі сумен жабдықтау көздері болу керек.

Өндірістік аумақта ғимараттар мен құрылыстарға өрт техникаларының, құтқарушы және медициналық қызметтердің техникалық құралдарының барлық жақтардан бөгетсіз жетулерін қамтамасыз ететін өтпелері, жолдары және подъездері болуы керек.

ӘӨЖ 69.331.45

МСЖ 91.040

Негізгі сөздер: еңбекті қорғау, еңбек жағдайлары, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, қауіпті өндірістік фактор, қауіпті аумақ, зиянды өндірістік фактор, жұмысшылардың жеке және ұжымдық қорғау құралдары, өндірістік жабдықтары мен өндірістік процестердің қауіпсіздігі, қауіпсіздіктің белгілері мен түстері, тас төсеу құралдары

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ.....	V
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
4 ЦЕЛИ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ.....	4
4.1 Цели нормативных требований.....	5
4.2 Функциональные требования.....	5
5 ТРЕБОВАНИЯ ПО ОХРАНЕ ТРУДА И ТЕХНИКИ БЕЗОПАСНОСТИ.....	6
5.1 Общие требования	6
5.2 Организация производственных территорий, участков работ и рабочих мест...	12
5.3 Система обучения охраны труда и техники безопасности.....	13
5.4 Система контроля выполнения требований по охране труда и техники безопасности в строительстве.....	15
6 ТРЕБОВАНИЯ К ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	16

ВВЕДЕНИЕ

Настоящие строительные нормы разработаны на основе действующего законодательства и приведены в соответствие с государственными нормативными правовыми актами строительной отрасли Республики Казахстан, содержащими требования по охране труда и технике безопасности в строительстве, с учетом положений конвенции Международной Организации Труда (МОТ) в области здоровых и безопасных условий труда.

Настоящие строительные нормы устанавливают единые нормативные требования по управлению охраной труда в организациях, организационно-технологической подготовке безопасности производства, обеспечению безопасности при производстве межотраслевых видов работ, являющихся общими для строительства, строительной индустрии и промышленности строительных материалов.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ОХРАНА ТРУДА И ТЕХНИКА БЕЗОПАСНОСТИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN CONSTRUCTION

Дата введения - 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящие строительные нормы устанавливают цели нормативных требований к безопасности и охране труда при возведении объектов строительства (жилых и общественных зданий, промышленных зданий и сооружений, их комплексов всех отраслей), формулируют функциональные требования к безопасности и охране труда при возведении объектов строительства.

1.2 В нормативном документе приведены положения по созданию и реализации систем производственной деятельности по улучшению условий безопасности труда, внедрению безопасных технологий и техники, применению средств охраны труда, индивидуальной и коллективной защиты работников.

2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

Для применения настоящих строительных норм необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

Трудовой кодекс Республики Казахстан от 15 мая 2007 года № 251.

Закон Республики Казахстан “Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан” от 16 июля 2001 года № 242–ІІ.

Закон Республики Казахстан “О техническом регулировании” от 9 ноября 2004 года № 603–ІІ.

Закон Республики Казахстан «О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения» от 4 декабря 2002 года № 361-ІІ.

Технический регламент «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий», утвержденный постановлением Правительства от 17 ноября 2010 года № 1202.

Технический регламент «Общие требования к пожарной безопасности», утвержденный постановлением Правительства РК от 16 января 2009 года № 14.

Постановление Правительства РК от 28 октября 2011 года № 1220 «Об утверждении списка работ, на которых запрещается применение труда работников, не достигших восемнадцатилетнего возраста, предельных норм переноски и передвижения тяжести работниками, не достигшими восемнадцатилетнего возраста, и списка работ, на которых запрещается применение труда женщин, предельных норм подъема и перемещения вручную тяжести женщинами».

Издание официальное

Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 октября 2011 года № 1219 «Об утверждении Типового положения о службе безопасности и охраны труда в организации».

СН РК 1.03-00-2011 Строительное производство. Организация строительства предприятий, зданий и сооружений.

СНиП РК 2.02-05-2009 Пожарная безопасность зданий и сооружений.

ПРИМЕЧАНИЕ При пользовании настоящими строительными нормами целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным «Перечню нормативных правовых и нормативно-технических актов в сфере архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», «Указателю нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан и «Указателю межгосударственных нормативных документов», составляемых ежегодно по состоянию на текущий год. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящих строительных нормах применяются следующие термины с соответствующими определениями:

3.1 Цель нормативных требований: Формулировка того, что именно должно быть достигнуто выполнением нормативного требования.

3.2 Функциональное требование: Описание на качественном уровне того, каким образом объект должен функционировать, чтобы обеспечить выполнение цели, которая установлена нормативным требованием.

3.3 Специальная одежда: Одежда, обувь, головной убор, рукавицы, иные предметы, предназначенные для защиты работника от вредных и (или) опасных производственных факторов.

3.4 Тяжелые работы: Виды деятельности работника, связанные с подъемом или перемещением тяжестей вручную, либо другие физические работы с расходом энергии более 250 ккал/час.

3.5 Труд: Деятельность человека, направленная на создание материальных, духовных и других ценностей, необходимых для жизни и удовлетворения потребностей человека и общества.

3.6 Гигиена труда: Комплекс санитарно-эпидемиологических мер и средств по сохранению здоровья работников, профилактике неблагоприятных воздействий производственной среды и трудового процесса.

3.7 Условия труда: Условия оплаты, нормирования труда, режима рабочего времени и времени отдыха, порядок совмещения профессий (должностей), расширения зон обслуживания, выполнения обязанностей временно отсутствующего работника, безопасности и охраны труда, технические, производственно-бытовые условия, а также иные по согласованию сторон условия труда.

3.8 Стандарты безопасности труда: Требования, процедуры, критерии и нормативы, направленные на сохранение жизни и здоровья работников в процессе трудовой деятельности регламентирующие осуществление социально-экономических,

организационных, санитарно-гигиенических, лечебно-профилактических, реабилитационных мер в области охраны труда.

3.9 Требования охраны труда: Государственные нормативные требования охраны труда, в том числе стандарты безопасности труда, а также требования охраны труда, установленные нормами и инструкциями по охране труда.

3.10 Требования безопасности труда (требования безопасности): Требования, установленные законодательными актами, нормативными и проектными документами, нормами и инструкциями, выполнение которых обеспечивает безопасные условия труда и регламентирует поведение работающих.

3.11 Безопасность труда: Состояние защищенности работников, обеспеченное комплексом мероприятий, исключающих воздействие вредных и (или) опасных производственных факторов на работников в процессе трудовой деятельности.

3.12 Условия безопасности труда: Соответствие трудового процесса и производственной среды требованиям безопасности и охраны труда при выполнении работником трудовых обязанностей.

3.13 Мониторинг безопасности и охраны труда: Система наблюдений за состоянием безопасности и охраны труда на производстве, а также оценка и прогноз состояния безопасности и охраны труда.

3.14 Нормативы в области безопасности и охраны труда: Эргономические, санитарно-эпидемиологические, психофизиологические и иные требования, обеспечивающие нормальные условия труда.

3.15 Охрана труда: Система обеспечения безопасности жизни и здоровья работников в процессе трудовой деятельности, включающая в себя правовые, социально-экономические, организационно-технические, санитарно-эпидемиологические, лечебно-профилактические, реабилитационные и иные мероприятия и средства.

3.16 Безопасные условия труда: Условия труда, созданные работодателем, при которых воздействие на работника вредных и (или) опасных производственных факторов отсутствует либо уровень их воздействия не превышает нормы безопасности.

3.17 Средства индивидуальной защиты: Средства, предназначенные для защиты работника от воздействия вредных и (или) опасных производственных факторов, в том числе специальная одежда.

3.18 Средства коллективной защиты: Технические средства, предназначенные для одновременной защиты двух и более работающих от воздействия вредных и (или) опасных производственных факторов.

3.19 Средства подмащивания: Устройства, предназначенные для организации рабочих мест при производстве строительно-монтажных работ на высоте или глубине более 1,3 м от уровня земли или перекрытия.

3.20 Вредные (особо вредные) условия труда: Условия труда, при которых воздействие определенных производственных факторов приводит к снижению работоспособности или заболеванию работника либо отрицательному влиянию на здоровье его потомства.

3.21 Вредный производственный фактор: Производственный фактор, воздействие которого на работника может привести к заболеванию или снижению трудоспособности и (или) отрицательному влиянию на здоровье потомства.

3.22 Опасные условия труда: Условия труда, при которых воздействие определенных производственных или неустраняемых природных факторов приводит в случае несоблюдения правил охраны труда к травме, профессиональному заболеванию, внезапному ухудшению здоровья или отравлению работника, в результате которых наступают временная или стойкая утрата трудоспособности, профессиональное заболевание либо смерть.

3.23 Опасный производственный фактор: Производственный фактор, воздействие которого на работника может привести к временной или стойкой утрате трудоспособности (производственной травме или профессиональному заболеванию) или смерти.

3.24 Производственное оборудование: Машины, механизмы, устройства, аппараты, приборы и иные технические средства, необходимые для работы, производства.

3.25 Производственная травма: Повреждение здоровья работника, полученное при исполнении им трудовых обязанностей, приведшее к утрате трудоспособности.

3.26 Аттестация производственных объектов по условиям труда: Деятельность по оценке производственных объектов, цехов, участков, рабочих мест в целях определения состояния безопасности, вредности, тяжести, напряженности выполняемых на них работ, гигиены труда и определения соответствия условий производственной среды нормативам в области безопасности и охраны труда.

3.27 Производственная санитария: Система санитарно-гигиенических, организационных мероприятий и технических средств, предотвращающих или уменьшающих воздействие на работников вредных производственных факторов

3.28 Проект организации строительства (ПОС): Составная часть проектной документации, определяющая общую продолжительность и промежуточные сроки строительства, распределение капитальных вложений и объемов строительно-монтажных работ, материально-технические, трудовые ресурсы и источники их покрытия, основные методы выполнения строительно-монтажных работ.

3.29 Проект производства работ (ППР): Проект, определяющий технологию, сроки выполнения и графики обеспечения ресурсами строительно-монтажных работ

4 ЦЕЛИ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ

4.1 Цели нормативных требований

Целями нормативных требований настоящих строительных норм являются создание и реализация систем производственной деятельности по улучшению условий безопасности труда, внедрению безопасных технологий и техники, применению средств охраны труда индивидуальной и коллективной защиты работников.

4.2 Функциональные требования

4.2.1 Охрана труда и техника безопасности в строительстве должна представлять систему взаимосвязанных законодательных, социально-экономических, технических, гигиенических и организационных мероприятий, цель которых защитить трудящихся от производственных вредностей и несчастных случаев и обеспечить наиболее благоприятные условия труда, способствующие повышению производительности и качества выполняемых работ.

4.2.2 Охрана труда должна включать в себя вопросы трудового законодательства техники безопасности, санитарно-гигиенических мероприятий, противопожарной безопасности, а также надзор и контроль за выполнением требований норм и правил по охране труда.

4.2.3 Для соблюдения правил техники безопасности при выполнении строительно-монтажных процессов, в которых обстановка и условия труда рабочих часто меняются и производство работ ведут несколько организаций, требуется высокое качество проектных решений, детальная разработка ППР, в том числе технологических карт.

4.2.4 Необходимо обеспечить высокое качество применяемых материалов, изделий, конструкций и строительных машин и механизмов, эффективную звуковую или световую сигнализацию. Используемые в строительстве инвентарные устройства и монтажная оснастка должны отвечать всем требованиям техники безопасности.

4.2.5 В соответствии с действующими нормами и правилами администрация стройки должна в установленные сроки организовать инструктаж, изучение и проверку знаний рабочих и технического персонала в области техники безопасности с обязательным документальным ее оформлением.

4.2.6 К выполнению строительно-монтажных работ, к которым предъявляются дополнительные требования по безопасности и охране труда, допускаются лица, не моложе 18 лет, имеющие профессиональные навыки, прошедшие медицинский осмотр, а также обучение безопасным методам и приемам этих работ и получившие соответствующие удостоверения. До прохождения обучения такие лица к самостоятельной работе не допускаются.

4.2.7 Вновь поступившие на строительство рабочие допускаются к рабочим местам только после прохождения ими вводного (общего) инструктажа по технике безопасности и инструктажа по технике безопасности непосредственно на рабочем месте.

4.2.8 К работе на особо опасных и вредных производствах, в том числе монтаж конструкций на высоте, огнеупорные, кислотоупорные и изоляционные работы, процессы с применением радиоактивных веществ и т. п., работники допускаются после соответствующего обучения и сдачи ими экзамена.

4.2.9 Работающим в опасных и вредных условиях необходимо выдавать средства индивидуальной защиты, предупреждающие возможность возникновения несчастных случаев, и спецодежду, защищающую организм от влияния вредных факторов окружающей среды с учетом специфики производства. Работники должны быть проинструктированы о правилах пользования выдаваемым им средствам защиты.

4.2.10 Санитарно-гигиенические мероприятия (создание на рабочих местах нормальной воздушной среды, освещенности, устранение вредного воздействия вибрации и шума, оборудование необходимых бытовых и санитарных помещений и др.) должны предусматривать осуществление санитарно-гигиенического обслуживания работников на рабочих местах и в бытовых помещениях.

4.2.11 Для противопожарной безопасности должен быть разработан комплекс мероприятий по предупреждению пожаров, улучшению противопожарного состояния зданий и сооружений, снижению пожарной опасности в производственных процессах.

4.2.12 Для осуществления контроля за выполнением администрацией трудового законодательства о рабочем времени, своевременности выдачи спецодежды, качества питьевой воды, защитных индивидуальных приспособлений должна быть создана служба по охране труда.

4.2.13 Для совершенствования техники безопасности должны быть созданы такие условия труда (защитные устройства, машины, методы управления и организации работ), которые исключают или сводят к минимуму производственный травматизм и профессиональные заболевания.

5 ТРЕБОВАНИЯ ПО ОХРАНЕ ТРУДА И ТЕХНИКИ БЕЗОПАСНОСТИ

5.1 Общие требования

5.1.1 Организация и выполнение работ в строительном производстве, промышленности строительных материалов и строительной индустрии должны осуществляться при соблюдении требований «Трудового Кодекса Республики Казахстан», а также иных нормативных правовых актов, содержащих государственные нормативные требования охраны и безопасности труда»:

- 1) строительные нормы и правила, своды правил по проектированию и строительству;
- 2) межотраслевые и отраслевые правила и типовые инструкции по охране и безопасности труда, утвержденные в установленном порядке;
- 3) государственные стандарты системы стандартов безопасности труда действующие в Республике Казахстан;
- 4) требования и правила охраны и безопасности труда, правила устройства и безопасной эксплуатации, инструкции по безопасности;
- 5) государственные санитарно-эпидемиологические нормы, гигиенические нормативы, санитарные правила и нормы, действующие в Республике Казахстан.

5.1.2 Участники строительства объектов (заказчики, проектировщики, подрядчики, поставщики, а также производители строительных материалов и конструкций, изготовители строительной техники и производственного оборудования) несут установленную законодательством ответственность за нарушения требований нормативных документов, указанных в п. 5.1.1. и п.5.1.2.

5.1.3 Ответственность за соблюдение требований безопасности и охраны труда при эксплуатации машин, ручных электрических и пневматических машин, технологической оснастки возлагается:

- за техническое состояние строительных машин, механизмов, производственного оборудования, инструмента, технологической оснастки, включая средства защиты - на организацию, на балансе которой они находятся, а при передаче их во временное пользование (аренду) - на организацию (лицо), определенную договором;

- за обеспечение требований безопасного производства работ — на организации, выполняющие работы.

5.1.4 Генеральный подрядчик или арендодатель обязан при выполнении работ на строительных площадках с привлечением субподрядчиков или арендаторов:

- разработать совместно с ними мероприятия, обеспечивающие безопасные условия работы, обязательные для всех организаций и лиц, участвующих в строительстве;

- обеспечить выполнение запланированных мероприятий и координацию действий субподрядчиков и арендаторов в части выполнения мероприятий по безопасности труда на закрепленных за ними участках работ.

5.1.5 При производстве работ на территории строительной площадки и участков работ с привлечением подрядчиков (включая граждан, занимающихся индивидуальной трудовой деятельностью) лицо, осуществляющее строительство, обязано:

- разработать совместно с привлекаемыми подрядчиками план мероприятий, обеспечивающий безопасные условия работы, обязательные для всех организаций и лиц, участвующих в строительстве;

- обеспечить выполнение запланированных мероприятий и координацию действий субподрядчиков и арендаторов в части выполнения мероприятий по безопасности и охране труда на закрепленных за ними участках работ;

- при заключении договоров подряда предусматривать взаимную ответственность сторон за выполнение мероприятий по обеспечению безопасных условий труда на территории строительной площадки и участках работ.

5.1.6 Перед началом выполнения строительно-монтажных работ на территории организации заказчик и генеральный подрядчик с участием субподрядчиков и администрации действующей организации обязаны оформить акт-допуск по установленной форме. Ответственность за выполнение мероприятий, предусмотренных актом-допуском, несут руководители строительных организаций и действующей организации.

5.1.7 Перед началом работ в условиях производственного риска необходимо выделить опасные для людей зоны, в пределах которых постоянно действуют или могут действовать опасные производственные факторы, связанные или не связанные с характером выполняемых работ.

5.1.8 К зонам постоянно действующих опасных производственных факторов относятся:

- места, находящиеся вблизи незащищенных токоведущих частей электроустановок;

- то же, неогороженных перепадов по высоте;

- места, где возможно превышение предельно допустимых уровней вредных производственных факторов (шум, вибрация, электромагнитное, ультрафиолетовое, лазерное, радиоактивное излучение).

К зонам потенциально действующих опасных производственных факторов следует относить:

- участки территории вблизи строящегося здания (сооружения);
- этажи (ярусы) зданий и сооружений в одной захватке, над которыми происходит монтаж (демонтаж) конструкций или оборудования;
- зоны перемещения машин, оборудования, их частей, рабочих органов;
- места, над которыми происходит перемещение грузов кранами.

5.1.9 Рабочие, руководители, специалисты и служащие строительных организаций (независимо от форм собственности) обеспечиваются спецодеждой, спецобувью и другими средствами индивидуальной защиты с учетом вида работы и степени риска в количестве не ниже норм, установленных законодательством, или действующими нормами, или выше этих норм в соответствии с действующими инструкциями.

5.1.10 Производство строительно-монтажных работ в зонах постоянно действующих опасных производственных факторов допускается в соответствии с проектом производства работ, содержащим конкретные решения по защите работающих.

5.1.11 Перед началом работ в зонах действия опасных производственных факторов, возникновение которых не связано с характером выполняемых работ, ответственному исполнителю работ должен быть выдан наряд-допуск на производство работ повышенной опасности.

ПРИМЕЧАНИЕ В случае, когда строительное производство осуществляется в зоне потенциально опасных действующих объектов (линии электропередачи, взрывопожароопасные объекты и др.), применяются другие формы нарядов-допусков, предусмотренные отраслевыми и межотраслевыми нормативными правовыми актами.

5.1.12 Перечень мест производства и видов работ, по которым допускается выполнение работ только по наряду-допуску, должен быть составлен в организации с учетом ее профиля и утвержден руководителем организации.

5.1.13 Наряд-допуск выдается ответственному исполнителю работ (прорабу, мастеру, бригадиру) лицом, уполномоченным приказом руководителя организации. Перед допуском к работе ответственный исполнитель работ обязан ознакомить работников с мероприятиями по безопасному производству работ и провести целевой инструктаж с записью в наряде-допуске. При выполнении работ на территории действующей организации наряд-допуск должен быть подписан, кроме того, соответствующим должностным лицом данной организации.

5.1.14 При выполнении работ в охранных зонах сооружений или коммуникаций наряд-допуск выдается при наличии письменного разрешения организации — владельца этого сооружения или коммуникации.

5.1.15 Наряд-допуск выдается на срок, необходимый для выполнения заданного объема работ, если иное не предусмотрено действующими нормативными правовыми актами. В случае возникновения в процессе производства работ опасных или вредных производственных факторов, не предусмотренных нарядом-допуском, а также в случае изменения условий производства работ следует прекратить работы, аннулировать наряд-допуск и только после выдачи нового наряда-допуска возобновить работы.

Лицо, выдавшее наряд-допуск, обязано осуществлять контроль выполнения предусмотренных в нем мероприятий по обеспечению безопасности производства работ.

5.1.16 К работникам, выполняющим работы в условиях действия опасных производственных факторов, связанных с характером работы, предъявляются дополнительные требования безопасности. Перечень профессий (должностей) и видов работ, относительно которых предъявляются дополнительные требования безопасности, должен быть утвержден в строительной организации с учетом «Перечня вредных производственных факторов, профессий, при которых обязательны предварительные и периодические медицинские осмотры».

5.1.17 К выполнению работ, к которым предъявляются дополнительные требования по безопасности труда, согласно законодательству допускаются лица, не имеющие противопоказаний по возрасту и полу, прошедшие медицинский осмотр и признанные годными к выполнению данных работ, прошедшие обучение безопасным методам и приемам работ, инструктаж по охране и безопасности труда, стажировку на рабочем месте, проверку знаний требований охраны и безопасности труда.

5.1.18 К самостоятельным верхолазным работам допускаются лица (рабочие и специалисты) достигшие совершеннолетия, прошедшие медицинский осмотр, признанные годными и имеющие стаж верхолазных работ не менее одного года и тарифный разряд не ниже третьего.

Рабочие, впервые допускаемые к верхолазным работам, в течение одного года должны работать под непосредственным надзором опытных рабочих, назначенных приказом руководителя организации.

5.1.19 Предельные значения температуры наружного воздуха и силы ветра, при которых следует приостановить работы на открытом воздухе и прекращение перевозки людей в неотапливаемых транспортных средствах, определяются в установленном порядке.

5.1.20 При организации труда женщин и подростков следует соблюдать установленные для них действующим законодательством предельные нормы подъема и перемещения тяжестей вручную в соответствии с требованиями «Списка работ, на которых запрещается применение труда женщин, предельных норм подъема и перемещения вручную тяжести женщинами» и «Списка работ, на которых запрещается применение труда женщин».

5.1.21 При организации труда подростков следует соблюдать предельно допустимые нагрузки при подъеме и перемещении тяжестей вручную, в соответствии с требованиями «Списка работ, на которых запрещается применение труда работников, не достигших восемнадцатилетнего возраста».

При прохождении производственной практики (производственного обучения) в производствах, профессиях и на работах, предусмотренных указанным выше Перечнем, учащиеся среднего, начального профессионального образования и образовательных учреждений основного общего образования могут находиться на рабочих местах не более 4 ч в день с учетом соответствующих санитарных правил и норм.

5.1.22 Работники, занятые на работах с вредными и (или) опасными условиями

труда, должны проходить обязательный предварительный медицинский осмотр (при поступлении на работу) и периодические медицинские осмотры в соответствии с Перечнем вредных производственных факторов, профессий, при которых проводятся обязательные медицинские осмотры, Правилами проведения обязательных медицинских осмотров и требованиями Инструкции по проведению обязательных предварительных и периодических медицинских осмотров работников, подвергающихся воздействию вредных, опасных и неблагоприятных производственных факторов.

5.1.23 Организации, разрабатывающие и утверждающие ПОС и ППР, должны предусматривать в них решения по безопасности труда.

Производство работ без ПОС и ППР не допускается. Запрещается отступление от решений ПОС и ППР без согласования с организациями, разработавшими и утвердившими их.

С ППР работники должны быть ознакомлены (за подписью) до начала производства работ.

5.1.24 При организации работы электротехнического и электротехнологического персонала должны выполняться требования Правил технической эксплуатации электрических станций и сетей.

5.1.25 Работа с асбестом и асбестосодержащими материалами должна выполняться с учетом положений Конвенции об охране труда при использовании асбеста и СанПиН 1.07.085.

5.1.26 При производстве работ с использованием химических веществ следует выполнять требования соответствующих правил по охране и безопасности труда и рекомендаций заводов изготовителей химических веществ.

5.1.27 При совместной деятельности на строительной площадке нескольких подрядных организаций, включая граждан, занимающихся индивидуальной трудовой деятельностью, генеральный подрядчик осуществляет контроль за состоянием условий труда на строительном объекте в соответствии с установленными требованиями.

В случае возникновения на объекте опасных условий, вызывающих реальную угрозу жизни и здоровья работников, генподрядная организация должна оповестить об этом всех участников строительства и предпринять необходимые меры для вывода людей из опасной зоны. Возобновление работ разрешается генподрядной организацией после устранения причин возникновения опасности.

5.1.28 Учитывая особенности организации строительного производства, можно предусматривать дополнительные меры по безопасности и охране труда, не противоречащие настоящему нормативу. Эти меры должны быть включены в соответствующие инструкции по безопасности и охране труда и доведены до работающего персонала.

5.1.29 В производственных и подсобных помещениях должны быть оборудованы санитарные посты, обеспеченные аптечками первой доврачебной помощи с набором необходимых лекарств и средств, а также указания по их применению.

Перечень и необходимое количество лекарственных средств в аптечках первой доврачебной помощи согласовывается с местными органами здравоохранения в соответствии с числом работающих и характером строительного производства.

5.1.30 Запас лекарств и средств по мере их расходования и (или) истечения срока годности должен систематически пополняться.

5.1.31 Выдача, хранение и пользование спецодеждой, спецобувью и другими средствами индивидуальной защиты осуществляются в соответствии с действующими нормами и инструкциями.

5.1.32 Руководители организаций обязаны обеспечить на строительной площадке и рабочих местах необходимые условия для выполнения подчиненными им рабочими и служащими требований правил и инструкций по охране труда. При возникновении угрозы безопасности лица, назначенное приказом по организации руководителем работ, обязано прекратить работы и принять меры по устранению опасности, а при необходимости обеспечить эвакуацию людей в безопасное место.

5.1.33 Персонал организации (лица), производящий обслуживание машин, оборудования, установок и работы, подконтрольные органам государственного надзора Республики Казахстан, допускается к работе в соответствии с требованиями этих органов.

5.1.34 Разрабатываемые в соответствии настоящим нормативом инструкции по безопасности и охране труда должны в соответствии с требованиями «Правил принятия нормативных правовых актов в области безопасности и охраны труда соответствующими уполномоченными органами» и содержать следующие разделы:

- 1) общие требования безопасности труда и охраны труда;
- 2) требования безопасности и охраны труда перед началом работы;
- 3) требования безопасности и охраны труда во время работы;
- 4) требования безопасности и охраны труда в аварийных ситуациях;
- 5) требования безопасности и охраны труда по окончании работы;
- 6) требования к производственным (технологическим) процессам;
- 7) требования к производственным и подсобным помещениям;
- 8) требования к строительным площадкам;
- 9) требования к исходным материалам, заготовкам и полуфабрикатам;
- 10) требования к производственному оборудованию;
- 11) требование к размещению производственного оборудования и организации рабочих мест;
- 12) требование к способам хранения и транспортировки исходных материалов, заготовок, полуфабрикатов, и отходов строительного производства;
- 13) режим труда и отдыха работающих;
- 14) требования к профессиональному отбору и проверке знаний работников по вопросам безопасности и охраны труда;
- 15) требования к применению средств индивидуальной и коллективной защиты.

5.2 Организация производственных территорий, участков работ и рабочих мест

5.2.1 Производственные территории (площадки строительных и промышленных предприятий с находящимися на них объектами строительства, производственными и санитарно-бытовыми зданиями и сооружениями), участки работ и рабочие места должны быть подготовлены для обеспечения безопасного производства работ.

Подготовительные мероприятия должны быть закончены до начала производства работ. Соответствие требованиям охраны и безопасности труда производственных территорий, зданий и сооружений, участков работ и рабочих мест вновь построенных или реконструируемых промышленных объектов определяется при приемке их в эксплуатацию.

Окончание подготовительных работ на строительной площадке должно быть принято по акту о выполнении мероприятий по безопасности труда.

5.2.2 Производственное оборудование, приспособления и инструмент, применяемые для организации рабочего места, должны отвечать требованиям безопасности труда и СанПиН 1.01.002-94 .

5.2.3 Производственные территории, участки работ и рабочие места должны быть обеспечены необходимыми средствами коллективной или индивидуальной защиты работающих, первичными средствами пожаротушения, а также средствами связи, сигнализации и другими техническими средствами обеспечения безопасных условий труда в соответствии с требованиями действующих НПА.

5.2.4 Места временного или постоянного нахождения работающих (санитарно-бытовые помещения, места отдыха и проходы для людей), при устройстве и содержании производственных территорий, участков работ, должны быть расположены за пределами опасных зон.

5.2.5 Опасные зоны должны быть обозначены знаками безопасности и надписями установленной формы.

5.2.6 Перемещение грузов над перекрытиями, когда в опасные зоны попадают производственные, жилые или служебные помещения, где могут находиться люди, не допускается.

5.2.7 Допуск на производственную территорию посторонних лиц, а также работников в нетрезвом состоянии или не занятых на работах на данной территории, запрещается.

5.2.8 Находясь на территории строительной или производственной площадки, в производственных и бытовых помещениях, на участках работ и рабочих местах работники, а также представители других организаций обязаны соблюдать правила внутреннего трудового распорядка, относящиеся к охране труда, принятые в данной организации.

5.2.9 Территориально обособленные помещения, площадки, участки работ, рабочие места должны быть обеспечены телефонной связью или радиосвязью.

5.2.10 Рабочие, руководители, специалисты и служащие должны быть обеспечены спецодеждой, спецобувью и другими средствами индивидуальной защиты, согласно Правил обеспечения работников специальной одеждой, специальной обувью и другими средствами индивидуальной и коллективной защиты, санитарно-бытовыми помещениями и устройствами за счет средств работодателя.

5.2.11 Спецодежду, спецобувь, смывающие и обезвреживающие средства и другие средства индивидуальной защиты следует выдавать, хранить и пользоваться ими в соответствии с Правилами обеспечения работников средствами индивидуальной защиты и Правилами обеспечения работников смывающим и обезвреживающими средствами.

5.2.12 Все лица, находящиеся на строительной площадке, обязаны носить защитные каски, застегнутые на подбородочные ремни. Работники без защитных касок и других необходимых средств индивидуальной защиты к выполнению работ не допускаются.

На предприятиях стройиндустрии и промышленности строительных материалов применение защитных касок регламентируется приказом нанимателя.

5.2.13 Наниматель должен обеспечить работников санитарно-бытовыми помещениями (гардеробными, сушилками для одежды и обуви, душевыми, помещениями для приема пищи, отдыха и обогрева, здравпунктами и др.) согласно СанПиН 11-07-94.

Подготовка к эксплуатации санитарно-бытовых помещений и устройств для работающих на строительной площадке должна быть закончена до начала основных строительно-монтажных работ.

В составе санитарно-бытовых помещений должны быть предусмотрены места для размещения аптечек, санитарных носилок, фиксирующих шин и других средств для оказания помощи потерпевшим.

5.2.14 Наниматель обязан организовать расследование каждого несчастного случая или профзаболевания в соответствии с главой 37 Трудового кодекса РК .

5.2.15 В целях разработки мероприятий по улучшению условий труда, подтверждения особых условий труда, установления размеров доплат за работу во вредных и тяжелых условиях труда наниматель должен организовать проведение аттестации рабочих мест по условиям труда в соответствии с Правилами проведения обязательной периодической аттестации производственных объектов по условиям труда, другими законодательными и нормативными правовыми актами.

5.3 Система обучения охраны труда и техники безопасности

5.3.1 В соответствии с действующим законодательством обязанности по обеспечению охраны труда в организации возлагаются на нанимателя.

5.3.2 Общее руководство по обеспечению охраны труда возлагается на руководителя организации или лицо, им уполномоченное.

5.3.3 Работники должны выполнять обязанности по охране труда в объеме требований их должностных инструкций или инструкций по охране труда, которые должны быть утверждены нанимателем.

Должностные инструкции и инструкции по охране труда должны быть доведены до работника (за подписью) при приеме на работу или назначении на должность, переводе на другую работу.

5.3.4 Приказами по организации должны быть назначены лица, ответственные за обеспечение охраны труда в пределах порученных им участков работ.

5.3.5 Для осуществления методического руководства и координации деятельности подразделений и должностных лиц по охране труда в организации должна быть создана служба охраны труда, входящая в штат организации или привлекаемая на договорной основе. Структура службы охраны труда, ее функции и задачи должны определяться согласно действующему законодательству и Типовому положению о службе безопасности и охраны труда в организации.

5.3.6 В организации должны периодически проводиться проверки, осуществляться контроль и оценка состояния охраны и условий безопасности труда в соответствии с Правилами организации и проведения государственного контроля в области безопасности и охраны труда.

При обнаружении нарушений норм и правил охраны труда работники должны принять меры к их устранению собственными силами, а в случае невозможности этого — прекратить работы и информировать должностное лицо.

В случае возникновения угрозы безопасности и здоровью работников ответственные лица обязаны прекратить работы и принять меры по устранению опасности, а при необходимости — обеспечить эвакуацию людей в безопасное место.

5.3.7 Руководители организаций обязаны обеспечить своевременное обучение безопасным методам и приемам работы, проведение инструктажа по вопросам охраны труда и проверку знаний согласно следующим требованиям:

1) руководители и специалисты организаций в соответствии с перечнем должностей руководителей и специалистов, утвержденным руководителем организации, обязаны перед допуском к работе, не позднее месяца со дня назначения на должность, а в дальнейшем — периодически, в установленные сроки, проходить проверку знаний по вопросам охраны труда с учетом их должностных обязанностей и характера выполняемых работ. Порядок проведения обучения и проверки знаний по вопросам охраны труда определяется согласно Правилам проведения обучения, инструктирования и проверок знаний работников по вопросам безопасности и охраны труда;

2) обучение и проверка знаний по вопросам охраны труда рабочих проводится при подготовке, переподготовке, получении второй профессии, повышении квалификации — в соответствии с Правилами проведения обучения, инструктирования и проверок знаний работников по вопросам безопасности и охраны труда;

3) перед допуском работников к временной работе и командированных работников необходимо провести вводный инструктаж и первичный инструктаж на рабочем месте;

повторный инструктаж по охране труда следует проводить со всеми работниками не реже 1 раза в 3 месяца; при выполнении работ на территории другой организации первичный инструктаж проводит руководитель работ при участии ответственного лица по охране труда этой организации.

5.3.8 Начальники цехов, смен, мастера, прорабы, старшие прорабы, механики и другие специалисты, по утвержденному нанимателем списку должностей, обязаны периодически, не реже раза в год, проходить проверку знаний требований безопасности нормативных правовых актов, соблюдение требований которых входит в квалификационные (должностные) обязанности работников.

Внеочередная проверка знаний по вопросам охраны труда проводится:

1) при переводе работника на другое место работы или назначении его на должность, где требуются дополнительные знания по охране труда;

2) при принятии новых актов законодательства, содержащих требования охраны труда. При этом осуществляется проверка знаний только данных актов законодательства;

3) по требованию органа государственного надзора и контроля;

4) по решению нанимателя или должностного лица, ответственного за организацию охраны труда, при выявлении нарушений требований охраны труда или недостаточных знаний нормативных правовых актов, нормативных правовых актов по охране труда, которые могут привести или привели к аварии, несчастному случаю на производстве и другим тяжелым последствиям;

5) при перерыве в работе в данной должности более одного года.

При неудовлетворительных знаниях правил и норм охраны труда руководитель или специалист подразделения отстраняется от руководства работами.

5.3.9 Персонал организации (лица), производящий обслуживание машин, оборудования, установок и выполняющий работы, подконтрольные органам государственного надзора Республики Казахстан, допускается к работе в соответствии с требованиями этих органов.

5.3.10 При привлечении обучающихся и воспитанников учреждений образования к работам в организациях, в том числе в период прохождения производственной практики, руководитель организации обязан:

1) обеспечить обучение безопасным методам и приемам работы, проведение инструктажа и проверку знаний по вопросам охраны труда;

2) обеспечить санитарно-бытовое обслуживание указанных лиц и бесплатную выдачу им спецодежды, спецобуви и других средств индивидуальной защиты по установленным нормам;

3) не допускать использования труда указанных лиц на работах, не предусмотренных условиями договора.

5.4 Система контроля выполнения требований по охране труда и техники безопасности в строительстве

5.4.1 Контроль за состоянием охраны труда и функционированием предприятия осуществляют с целью выявления отклонений от требований норм и правил органов государственного надзора, проверки выполнения службами и подразделениями своих обязанностей по вопросам охраны труда, принятия эффективных мер по устранению недостатков.

5.4.2 Контроль, проводимый на предприятии, должен быть нескольких видов:

1) оперативный, осуществляемый руководителями предприятия и должностными лицами;

2) административно-общественный (трехступенчатый), осуществляемый в соответствии с Методическими рекомендациями по организации трехступенчатого контроля за состоянием охраны труда.

3) постоянный, проводимый службой охраны труда;

4) ведомственный, выполняемый вышестоящими органами;

5) вневедомственный, осуществляемый органами государственного надзора, технической инспекцией советов профсоюзов.

5.4.3 В зависимости от специфики производства, структуры предприятия и масштабов его подразделений трехступенчатый контроль за состоянием охраны труда должен производиться:

- 1) на первой ступени - на участке цеха (производства), в смене или бригаде;
- 2) на второй ступени - в цехе, на производстве или участке предприятия;
- 3) на третьей ступени - на предприятии в целом.

5.4.4 Руководство организацией трехступенчатого контроля осуществляют работодатель и руководитель профсоюзного или иного представительного органа работников.

6 ТРЕБОВАНИЯ К ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

6.1 Противопожарная безопасность включает комплекс мероприятий по предупреждению пожаров, улучшению противопожарного состояния зданий и сооружений, снижению пожарной опасности в производственных процессах.

6.2 Противопожарная безопасность при организации и выполнении работ в строительном производстве, промышленности строительных материалов и строительной индустрии должны содержать меры по пожаро- и взрывобезопасности, предупреждению загрязнения окружающей природной среды выбросами (сбросами) вредных веществ.

6.3 Пожарная безопасность производственных процессов должна быть обеспечена в процессе проектирования, организации и проверки технологических работ, направленных на пожаро- и взрывобезопасность технологических процессов.

Критерием эффективности пожарной безопасности является отсутствие аварий, загораний, пожаров и взрывов

6.4 Производственные и вспомогательные помещения должны быть оснащены пожарным инвентарем и другими противопожарными средствами

6.5 В соответствии с нормативными документами в области пожарной безопасности расположение первичных средств пожаротушения и пожарного инвентаря должно быть согласовано со службой пожарного надзора

6.6 Необходимо обеспечить высокое качество применяемых материалов, изделий, конструкций и строительных машин и механизмов, сертифицированных уполномоченными органами на взрыво-, пожаробезопасность и токсичность. Должна быть обеспечена эффективная звуковая или световая сигнализация. Используемые в строительстве инвентарные устройства и монтажная оснастка должны отвечать всем требованиям пожарной безопасности.

6.7 При производстве работ запрещается использование полимерных материалов и изделий с взрывоопасными и токсичными свойствами без ознакомления с инструкциями по их применению, утвержденными в установленном порядке.

Полимерные материалы и изделия из них допускается применять только с разрешения уполномоченных органов в области здравоохранения и соответствии показателей пожарной опасности материала требованиям нормативных документов Республики Казахстан по пожарной безопасности.

6.8 Рабочие места при техническом обслуживании и текущем ремонте машин, транспортных средств, производственного оборудования, средств механизации должны быть оборудованы комплектом исправного инструмента, приспособлений, инвентаря, грузоподъемных приспособлений и средств пожаротушения оборудоваться первичными средствами пожаротушения в соответствии с требованиями Приложения 17 технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности», и другими нормативными документами, утвержденными в установленном порядке.

6.9 Производственные территории должны иметь источники наружного и внутреннего водоснабжения для тушения возможных пожаров.

На производственной территории должны быть проходы, проезды и подъезды, обеспечивающие беспрепятственный доступ к зданиям и сооружениям со всех сторон пожарной техники, технических средств спасательных и медицинских служб.

УДК 69.331.45

МКС 91.040

Ключевые слова: охрана труда, условия труда, техника безопасности, производственная санитария, опасный производственный фактор, опасная зона, вредный производственный фактор, средства индивидуальной и коллективной защиты работающих, безопасность производственного оборудования и производственных процессов, знаки и цвета безопасности, средства подмащивания

Ресми басылым

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІНІҢ
ҚҰРЫЛЫС, ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ ЖӘНЕ
ЖЕР РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУ КОМИТЕТІ**

**Қазақстан Республикасының
ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

ҚР ҚН 1.03-05-2011

**ҚҰРЫЛЫСТАҒЫ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ
ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ**

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

**КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА, ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА И УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ МИНИСТЕРСТВА
НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
Республики Казахстан**

СН РК 1.03-05-2011

**ОХРАНА ТРУДА И ТЕХНИКА БЕЗОПАСНОСТИ
В СТРОИТЕЛЬСТВЕ**

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная